Зашто нисмо имали макар једну кандидаткињу

*Зорица Мршевић**

Неретко се у ово изборно и постизборно време чуло питање зашто нема жена кандидаткиња за председничко место? Одмах одбацујемо као нетачне, нефер и дискриминаторне одговоре типа „није то за жену", или, нема их довољно ни заинтересованих а ни компетентних и сл. Председнички кандидат се не постаје преко ноћи, иза те кандидатуре треба да стоји континуирани успон у професионалној политичкој каријери, кроз прихватање одговорности, грађење инфраструктуре подршке и обављање све одговорнијих политичких и државних функција. То је управо тај моменат суштинских мушко/женских разлика и јасно је да се одговор зашто нисмо имали у председничкој трци макар једну жену, мора тражити у разликама у специфичном путу у политичкој каријери коју имају жене и мушкарци.

Политички успон мушкарца и професионални пут генерација мушкараца политиколошка теорија назива политичким „оцеубиством". Наиме, поставши прво следбеници једне идеје, па ученици, штићеници старије генерације политичких лидера, израстајући, напуштају своје дојучерашње менторе и политичке „очеве", формирају нове партије, заузимају, преузимају, а понекад и преотимају лидерске позиције од својих дојучерашњих заштитника и промотора. Тиме метафорично „убијају", односно превазилазе и елиминишу политичка достигнућа и праксе својих претходника, па и њих саме кроз неумитну смену генерација у страначким руководствима. Како мушкарци политичари често имају искуство и „синова" и „очева" могло би се то политичко оцеубиство назвати типичним мушким искуством. У јавности се то перципира као одлучност, лидерство, неретко харизма, а у сваком случају натпросечан политички капацитет.

Питање је где су ту жене, односно шта је аутентично и типично искуство жена у политици,? Премда су у једном периоду једни другима неопходни савезници, део женског професионалног искуства је да им њихова професионална и генерацијска „браћа" уопште неће дозволити, или бар не у пуном обиму, да када дође време за смену генерација, са њима поделе политички легат и привилегије „очева".

Да ли су онда жене политичарке пак, љубимчад, изабрана деца својих професионалних очева која се никада неће побунити против њиховог ауторитета заувек неприкосновених старијих, али хоће против сопствене генерације? Или су жене политичарке побуњене и против „очева" и „браће", пошто су они претходно одбацили њих као непожељну и релативно лако елиминативну женску конкуренцију?

Новица Коцић

И да ли политичарке уопште морају некога да „убију" да би афирмисале себе и своје идеје?

У ствари, да ли можда статус политичарке значи неминовно сукоб са свим мушкарцима и женама? Да ли је у том случају боље да, немајући савезнике, „убију" саме себе, тј. напусте јавну сцену и престану да се уопште баве политиком?

На политичкој сцени могу се, као прво, уочити жене – лојалне професионалне савезнице, послушнице. Оне не мењају ништа суштински, што у пракси значи, не покрећу никаква „незгодна" нити „женска" питања, односно не покрећу их на другачији начин од онога који традиционално већ постоји у мушкој политичкој пракси. Такав тип жена углавном се уздржавао од ма каквих виших аспирација и политичких амбиција. Он се уклапао у мушку представу да жене политичарке не могу бити ништа друго до тек колеге другог пола, подразумевано много скромније и неконкурентније. Знамо их, то су оне које увек прве предложе мушког колегу да буде шеф, начелник, представник, прве се сложе да мушкарци боље руководе, да „то" није за жене и сл. Јасно је да међу њима неће бити кандидаткиња ни за председницу месне заједнице, а камоли председницу државе.

Оне друге, амбициозне, имају пред собом дуг пут, па ће се неке од оних нестрпљивијих можда одлучити за „пречице". Знамо добро и њих, то су углавном шефице кабинета подржане од својих политичких патрона, које су онда у следећој етапи постале народне посланице, државне функционерке, потпредседнице партија, помоћнице министара. Упркос, дакле, свим успесима и очитом напретку, као да је за жену у Србији остало и даље брже, лакше и ефикасније, а можда и једино могуће, да има приступ местима доношења одлука преко „свог" мушкарца, а не директно. Оне нису, наравно, нимало популарне у јавности која и иначе по традицији не воли много жене на истакнутим местима. Па тако ни међу њима не треба тражити кандидаткиње за председнички положај.

И да не буде забуне, одсуство председничке кандидаткиње није баш нимало до жена већ превасходно до политичког амбијента у коме се крећемо и оне и ми. Прошле и садашње председнице и премијерке земаља у региону нису жене неког другог, бољег кова. И оне су прошле сличан женски пут политичке афирмације, само су их политички интереси, опет мушки, лансирали у политичку стратосферу. Можда је ипак тамошња политичка сцена рационалнија па је могуће и зрелије политичко понашање и политички избори сходно неким интересима општијег типа, у складу с неким другим и вишим, заједничким интересима изградње демократског друштва?

**Научна саветница, Институт друштвених наука у Београду*